

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 " "
15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskavanju se cena primeroma zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medija-tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Florijansko ulice št. 44.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Uboga Italija!

iz Rima, 17. julija.

Prekrasna dežela italijanska je bila sicer že od nekdaj središče in ognjišče političnih puntarjev in rovarjev, ki pa vendar še nikdar niso imeli tolike moči in oblasti kakor ravno sedaj. Oni počenjajo, kar koli se jim zljubi, in vlada nima ne poguma ne moči, da bi se jim ustavljala in jim zabranila rogoviljenje.

To jasno pričajo strašanski in oskrumni dogodki, ki so se vršili v Rimu v noči od 12. do 13. julija, (v „Slovenca od 19. t. m. obširno popisani Vredn.) in ki ob enem kažejo, kako žalostna osoda je v prihodnosti sv. cerkvi in njenemu vidnemu glavarju namenjena v središču katoličanstva. Liberalni časniki si sicer prizadevajo vso odgovornost za omenjene žalostne dogodke zvaliti na katoličane, toda naslednje opazke, ki smo jih zvedeli prav iz zanesljivih virov, pričajo, da so rovarji že komaj čakali prilike, da bi se znosili nad katoličani in ob enem vladi pokazali, kdo zdaj gospoduje v Rimu in na Italijanskem. Pravijo namreč, da so hotli katoličani s slovesnim sprevodom Pijevim napraviti politično demonstracijo, ko jim vendar kaj takega nikdar na misel ni prišlo; verni Rimljani so hotli pri tej priliki le pokazati svojo ljubezen in hvaležnost do nepozabljivega Pija IX., ki se sme po pravici imenovati eden največjih in za rimsko mesto najbolj zaslužnih papežev, kar jih je sedelo na prestolu sv. Petra; živel je zgolj za vero in sv. cerkev.

Tudi niso dale cerkvene oblasti in katoliška društva najmanjše prilike h kakemu neredu, ravnale so marveč prav strogo po postavah. Kardinal-namestnik je društvenim pred-

stojnikom naznanil, da bode prenašanje trupla ranjkega Pija zgolj privatno, da jim toraj ni treba društvnikov sklicevati k vdeležbi. Ni pa mogel prepovedati, da bi ne bili Rimljani pokazali svoje vdanosti in ljubezni do Pija, ki ga vsi ljubijo in spoštujejo. Društva se toraj niso vdeležila, posameznih častilcev Pijevih pa se je bilo na tisoče zbralo k mrtvaškemu sprevodu.

Tudi so pri mestnem glavarju ali kvestorju prosili in od njega tudi zadobili dovoljenje, da smejo truplo Pijevo prenesti, ter se z njim pogodili tudi gledé obredov pri sprevodu, ki so ga smeli vsled tega dogovora spremljevati s prižganimi svečami in molitvami, pa brez petja. Toda rovarjem so presedale tudi tihe molitve, in ker družega ne vedo, pravijo, da so te molitve dražile k neredu.

Voditelji so bili od mestnega glavarja tudi vprašani o dozdevnem številu spremljevalcev, in ko so mu odgovorili, da utegne to število veliko biti, ker je bila tudi vdanost Rimljanov do Pija velika, rekel je kvestor, da je prekrbel zadostno število stražnikov za varstvo namenjenega sprevoda. Vprašal in zapisal je tudi njih stanovanje, da bi jih vedel poklicati in se z njimi porazumeti, ako bi bilo treba kake spremembe prej dogovorjenega programa.

Tako je bilo toraj vse lepo vravnano in dogovorjeno in spremljevalci so šli mirno in tiho za mrtvaškim vozom, in najmanjšega krika ni bilo čuti iz njihovih ust. Rovarsko upitje, katero liberalni časniki katoličanom podtikajo, se je še le pričelo, ko so začeli surovi rogovileži sprevod napadati. Od mestnega glavarja v ta namen odposlani stražniki so sprevod varovali ob straneh, kar je rogovileže pripra-

vilo, da so sprevod napadli od zadej, kjer so bili le kaki trije ali štirje stražniki.

Vlada bi bila precej v začetku prav lahko z zadostnim številom stražnikov zabranila ali zadržala razsajanje in razpodila razsajalce, ki so po stranskih potih vedno dohajali. Tako so pa stražniki sim ter tje sicer razpršili druhal, ki je pa po stranskih ulicah naprej dirjala, da se je na drugem kraju še v močnejšem številu zopet prikazala.

Da je bila vlada nekako porazumljena z rovarji, kaže tudi to, ker njihovih glavarjev ali kolovodjev ni pozaprla ter sprevoda obdala z vojaki, ki so bili po izjavi ministra notranjih zadev nastavljeni in zbrani po vseh onih krajih, kjer se je imel sprevod vršiti. Reč je bila prišla 15. t. m. v razgovor tudi v senatu in iz dotičnih protokolov je razvidno, da so škandal pričeli liberalci. Kako slabotna da je italijanska vlada, priča tudi to, da so v dvorani pravnega ministra, kjer so bili nekteri razsajalci obsojeni, poslušalci začeli žvižgati in sikati nad sodniki, ko se je brala obsodba, obsojenim pa klicati „Eviva — živio“, in da so precej potem odtrgali napisno tablo blizo tam stanujočega opravništva katoliškega časnika „la Fruta“.

Iz strahu pred liberalci vlada tudi dopušča, da njihovi časniki tiskajo najbolj nesramne članke, ki zlobno napadajo katoličane in psujejo ranjkega papeža. Zlasti se v tem odlikuje list „la Lega“, ki je imel te dni sostavek, v katerem je blaženo truplo nepozabljivega Pija IX. imenoval mrhovino ter pisal, da je bil Pij norec (pajazzo), in očetomorec, in da katoliška cerkev je velika norišnica. Ta članek se je bil obilno razprodal in ko je pošel prvi

Poljaki in Slovanstvo.

„Poljaki! Vaše preródenje je nerazločljivo združeno z osodo Rusije.“

(Car Aleksander I. l. 1818.)

(Dalje.)

Študije práva so bile v Poljskej že davno priljubljene, gojene v dosti širokih razmerah; kajti v nekdanji poljski državi je bilo veljavno ne samo právo lastno poljsko, marveč tudi právo litovsko-rusko, tedaj práva dveh slovenskih narodov. Obojna práva slovenske primerjeval je vže Tod. Čecki v znamenitem delu „o litewskich i polskich prawach“ (1801), kjer pogleduje marsikje tudi k pravu ostalih Slovanov, toda le mimogredé; kajti študije práva slovenskega sploh niso bile njegov namen, in razum njega se nihče ni pečal z njimi. Prvi korak v tem oziru je storil Iguš Rakoviecki v delu posvečenem cesarju Aleksandru: „Pravda ruska czyli praua w. ks. Jaroslawa Wladimirowicza, tudziez traktaty Olga i Igora, w. ks. Kijavskih z cesarzami Greckimi, i Mscislawa

Dawidowicza ks. Smolenskiego z Rygą zawarte. Ktorych texta, obok z polskim tlomaczeniem popzedza Rys historyeznej zwyczejaw, religyi, praw i języka Vawnich slavianskich i slowansko-rusckich narodów“ (Varsava 1820, 2 dela). Delo Rakowieckega je za svoj čas znamenito in Šafařek je pisal takrat (l. 1823) Kollarju o njem takó: „Priznati moram, da kar sem živ, še nobeno slovansko delo ni blažilo takó mojega srca kakor toto. Celi slovanski svet se odpira tú pred očmi osupajenega čitatelja. Iz tega bogatega vira bom potlej bogato zajemal in obrnem to v našo porabo“. Delo Rakovieckiega je kot nekak prvi poskus staroslovenske zgodovine sploh, pisatelj je tú porabil vse pristopne mu vire in vse slovstva, ter dopisoval si z drugimi slovanskimi učenjaki, kot n. pr. s Hankom. Staro zgodovino Slovanov, osobito notranjo, črta Rakoviecki glavno po ruski zgodovini Karamzina z raznimi dodatki; in po pravem omenja, da narod, čegar jezik je bil tak močno izobražen, čegar pravne razmere so bile tak razvite, ni mogel biti barbarški, kakor se to dozdeva Nemcem in njih

naslednikom, zametuje takrat obične nazore, kakor da bi si bili Slovani izposodili različne rede od Nemcev, Gotov in Normanov, marveč imá pravo raznih slov. narodov za skupno dedšino vseh Slovanov še iz dobe njih narodne enote, omenjaje besede češkega žlahtnega: „Nechvalno nám v Němcech iskat pravdu, u nas pravda po zakonu svatu, juže prinesechu otcí naši“. Rakoviecki močno želi, da bi bili zbrani spomeniki práv slovanskih narodov, kot temelj bodoče zgodovine slovanskega práva, poslovice, pravljice itd. Primerja staroruske rede z redi staropoljskimi in staročeškimi, navaja je med drugimi staročeškimi spomeniki tudi rokopis Zelenogorski in Kraljedvorski in posnetke iz naredeb kralja Ladislava, čegar eden iztis je našel v knjižnici senatorja Novosilcova. Poleg zgodovinskega in juridističnega oddelka obsega delo Rakovieckiega tudi kratko zgodovino jezika in slovstev slovanskih narodov. Sploh se zamore to delo imenovati bogata zaloga raznih znanosti, o Slovanih, kakoršnih je bilo mogoče dotlej najti le v zbornikih Dobrovskega, v „Slavinu“ in v „Slovenca“. Še slovanskim

iztis, napravili so še drugega, kraljevi prokurator ali državni pravdnik pa je k vsemu temu molčal in roke križem držal. Še drugi časniki so tiskali članke, v katerih so zahtevali, da naj se truplo papeževo v vodo vrže itd.

Posebno besni so bili napadi razsajevalcev na mirne spremijevalce trupla Pijevega zunaj mestnih vrat pri sv. Lovrencu, kjer so prav očitno razodevali svoje peklerske namene. Da bi se častitljiva rakev Pija IX. obvarovala oskrunjenja, zavkazali so sv. oče Leon XIII. da se naj na Njihove stroške okoli spominjka prej ko mogoče naredi železno omrežje.

Tako toraj predrznost in oblast rovarjev čedalje bolj raste, moč vlade pa peša od dne do dne, in skoraj bodemo čuli, da so začeli razsajati tudi proti kralju samemu. Pa bil je čas, ko je vlada to druhal gojita in pestovala, zdaj postaja nji sami nevarna in vresničuje se stari pregovor: „S komur se človek pregreši, s tistim se pokori“.

Kako se nam je boriti z nemškim „schulvereinom“?

O tem menda nihče ne dvomi več, da ima nemški „schulverein“ za nas škodljive namene, da hoče namreč pospeševati ponemčevanje v Avstriji in tako nemško domovino širiti. Osnovatelji društva se sicer jako nedolžne delajo, ter pravijo, da hočejo nemškemu narodu le to ohraniti, kar že zdaj ima; iz njihovih dejanj pa bomo kmalo spoznali, da je društvo naravnost zoper Slovane obrnjeno, in sicer v prvi vrsti zoper Čeha in Slovence. Če krajskim učiteljem v čisto slovenskih krajih nagrade obetajo, kakor v Hotiču, v Št. Petru, v Senožečah in kdo vé, še kje, če iščejo Nemcev v Rovtah in na Sorci, kjer jih že davno ni več, potem je pač jasno, da to ni samobramba, ampak napad na slovensko narodnost.

Ako so pa že na Kranjskem tako predrzni, da takim učiteljem nagrade obetajo, ki so pripravljeni nemščino učiti in nam mladino odtujiti in izneveriti, kaj zamoremo pričakovati še le v drugih slovenskih pokrajinah, ki so tujemu vplivu bolj izpostavljene? Gotovo bodo na Štajerskem, Koroškem in Goriškem svoje delovanje brez vsacega strahu in brez

aramote pričeli. To društvo ni majhna nevarnost za nas, ker ima že zdaj na tisoče goldinarjev premoženja, pa še vedno novi udje pristopajo, in so začeli v novejšem času za ta namen pobirati celo že v „rajhu“, v nemški državi!

Važno je tedaj za nas vprašanje, kako se bomo napadom tega društva ubranili? Premožni Čehi so si napravili takoj podobno društvo, ter se bodo branili z istim orožjem; češka „matice školska“ ima že zdaj po poluletnem obstanku nad 50.000 gl. premoženja. Mi revni Slovenci pa se ne moremo v denarni moči skušati z Nemci; misliti nam bo toraj na druge sredstva, s katerimi bomo napade „schulvereina“ odbijali, ali če mogoče za zmirom odbili.

Najboljša pomoč bila bi taka postava, ki bi za trdno določila učni jezik v naših ljudskih in srednjih šolah, da bi ta ne bil odvisen od samovolje kakega učitelja, šolskega sveta ali ministerstva. Že dosti dolgo se nam obeta ravnopravnost, ne da bi se uresničila; čas bi bil toraj, da bi državni zbor sklenil izvršilno postavo k §. 19 drž. osnov. p., v kateri postavi bi moralo natančno določeno biti, v katerih učilnicah mora biti poduk čisto slovensk, v katerih naj bi se napravile nemške paralele, in v katerih šolah naj bi bila nemščina obligaten predmet.

Ako se vet to trdno in postavno določi, potem niti učitelji, niti profesorji, niti šolski sveti ne bodo mogli samovoljno spreminjati učnega jezika in načrta. Ako se našim poslancem posreči, izboriti za nas tako postavo (ki je celo minister prelomiti ne sme), potem so „schulvereinu“ glavne žile podvezane in najhujši kremplji porezani.

Vendar njegovo delovanje s tem še ne bo popolnoma zabranjeno. Zmirom mu je še svobodno, ustanovljati privatne šole, podkupavati učitelje in jih plačevati za to, da bodo nemščino učili izven šolskih ur na privatno željo staršev. Zoper to imamo le ta pomoček, da priporočamo učiteljem, naj se ne prodajo za nekaj Judeževih grošov sovražnikom naše narodnosti, in da zatiramo med ljudstvom prazni predsodek, kakor bi bila nemščina res tako potrebna vsakemu človeku, kakor nemškutarji trdijo.

pravom in s slavistiko sploh vkarjali so se tačas tudi Kuclarški in Maciejewski. Kuclarški je potoval l. 1828—29 po slovanskih zemljah, v Češki, Ogerski in v Jugoslaviji, prebival na Črni gori, izdal pozneje l. (1838) nekatere spomenike slovanskega práva, spomenike češke, ter srbski zakonik Štefana Dušana z nemškim Šafaříkovim prevodom. Delo Maciejewskega o slovanskem pravu je izišlo tudi že po l. 1830.

Med Jugoslavlani, zlasti jadranskimi od Trsta v Dobrovnik potoval je že na početku 19. stoletja (1802—1803) knez Aleksander Sapieha, „Podróze w krajach slawianskich“, v Varšavi (1811). Sapieha kaže živo simpatijo k južnim enorodcem, kateri se baje spominjajo na Poljake kakor na svoje brate, davno se od njih ločivši in daleč proč odšedši. Potovalec se marljivo ozira na narodne šege, pesni, kraje itd., ter je često primerja s poljskimi in maloruskimi (hajduke primerja s hajdamaki); popisuje slovansko bogoslužbo glagolitsko na otokah Kvarnerskih, primerja jo z slovanskim bogoslužjem ruskih unitov; grbe in imena poljskih rodov primerja z jugoslovanskimi, katera je videl v nekem starem grbu;

spominja se, da so Jugoslavlani Morlaci (božmoraki Lachi Poljaki) služili kedaj v polske vojske vojski Štefana Batoryja. Sapieha je pregledal tudi mogile, zbiral jugoslovanske rokopise in knjige, med drugimi vzel je s seboj „Osmana“ od Gundulevića; z Jugoslavlani je govoril povsod slovansko, potezaje po rusko, tako da so Jugoslavlani v Hercegovini in Dalmaciji ga smatrali za Rusa, ter imeli k njemu še življeše simpatije. Poljski gospod sploh govori z spoštovanjem in ljubeznijo o južnih Slovanih katere — vsled starih pripovedek o izvoru Čeha in Leha iz slovanske Hrvatske — imá za prvočete Poljakov. „Kakor pravi sin z radostjo posluša o prednostih očeta, tak tudi mi prepričevajoči se o plemenitosti našega izvira in o čednostih tega naroda, katerega naselina smo, moramo čutiti hvaležnost in spoštovanje k tem, kateri so z avojimi čednostmi ozaljšali rodno našo zibeljko. Zanimiv je tudi napotljaj, zbog katerega se je podal Sapieha v Jugoslavijo. „Znal sem, da v trenutku, ko je premila senca življenja, katero je vničila vstaja Kosciuškova, bilo je izdan proglaš k slovanskim narodom, naznanjevajoč jim, da evo slavno

Zalibog so še med izobraženimi Slovencei mnogi tako priprosti, da res verjamejo, da brez nemščine ni mogoče živeti. Takim je pa treba povedati, da se v par letih ljudske šole nihče ne bo dobro nemški naučil, ja da tega tudi treba ni. Dokler so vse uradnije nemške, dokler te le nemški pišejo, dokler nihče ne more postati ne učitelj, ne uradnik, ne sodnik, ne zdravnik, ne duhovnik, da bi nemški ne znal, tako dolgo je nemški jezik res potreben. Kedar bomo pa enkrat imeli narodne šole in uradnije, kedar bodo gospodje slovenski govorili in pisali, potem bo zaanje nemščine pač zmirom koristno, kakor je znanje francoskega ali laškega jezika, ne o b h o d n o p o t r e b n o pa ne bo. Kedar enkrat kmet nikjer pred gosposko ne bo več potreboval nemškega jezika, kedar bo videl, da postane človek lahko izobražen in gospod, ne da bi moral nemški znati, potem tudi on ne bo več šil in prosil za nemške šole. Kar nemškutarji imenujejo „gesunder sinn der landbevölkerung“, da želijo namreč nemški znati, to je le nasledek nemškutarških krivic, ker so nas oropali pravic do našega jezika, ker so nam usiljevali nemško uradovanje, kmet pa misli, da je to nekaka osoda, ki se nikdar spremeniti ne dá; mi pa vemo, da se lahko spremeni in se tudi bo, ako Bog dá. Slepijo nas tudi s svojo „weltsprache“, pa slovanski jezik je še večji „weltsprache“, ker ga zna več ljudi in je trikrat dalje razširjen; on sega čez polovico Evrope in čez celo severno Azijo; vendar naši mladini ne privoščijo slovanske „weltsprache“. Tudi jugoslovanski jezik se razume in govori od Celovca notri do Carigrada, tedaj na prostoru, ki ni dosti manjši od Nemčije; vendar naši mladini ne privoščijo, da bi se izučila tako dobro svojega jezika, da bi umela tudi arščino in bolgarščino. Že večkrat smo omenili, da je naši mladini bolj potreben hrvaški, ko nemški jezik, ker tam doli bo Slovenec prej kruha našel, ko na Nemškem. Pa nemškutarji se kar gluhe delajo, če jim kaj tacega praviš, ker jim ni za tisto „weltsprache“, niti za blagor naše mladine, ampak le za nemškutarijo, da se nemška domovina razširi in mladim Nemcem prostor dela med nami. Kajti ako bi mi nemški ne znali, kako bi mogli nemški uradniki med nami službovati? Le pridno se toraj učimo nemščine, da se nem-

njih pokoleno propada kot žrtva tuje premoči. Hotel sem se prepričati, ali je to učinilo na nje kakí vtis, ter ob enem spoznati pobratimce. Sapieha izraža v svojem zanimivem delu tudi različne politične nazore. Tako n. pr. omenja, da Dalmacija neizogibno potrebuje zadnjih zemelj, in da tudi vladar Dalmacije mora kolikor mogoče gledati, da bi dobil Bosno in Hercegovino, v tadsajni moči Napoleonovi videva srečo za Slovane, kateri se sedaj pričenjajo zblíževati v obéh naredbah Napoleonovih, v Ilirskih provincijah in v kneževini Varšavski.

Slovanska ideja je našla takrat tudi navdušenega pesnika Janeza Pavla Vroniča, od l. 1815 škofa Krakovskega, od l. 1827 nadškofa Varšavskega. Pesnik tugojoč nad padom svojega naroda ne pada v brezupnost, marveč vidi sijajno bodočnost njegovo v Slovanstvu.

Kosci spruchniate! powstańcie z mogil,
Przywdźcie ducha i ciata i sily!
(Kosci strohnele! vstanite s mogile,
Sprejmite duha, telesa in sile (moči)!)

(Dalje prib.)

škim uradnikom treba ne bo, da bodo toliko lažje posedli vse boljše službe med nami, naši sinovi pa jim bodo čevlje snažili, ali pa naj se izselijo v druge, tuje dežele, kjer še ni vse nemško!

Politični pregled.

V Ljubljani 23. julija.

Avstrijske dežele

Deželni zbori bodo zborovali menda mesca septembra, pa se bodo morali požuriti s svojim delom, če je res, da se bo državni zbor 10. dne meseca vinotoka zopet pričel.

V **Pragi** je sprejel ces. namestnik fml. Kraus deželne odbornike, ter jih zagotovil, da se bo trudil, dosežati porazumljenje obeh narodov na Češkem, ter da hoče obema enako pravičen biti. Čehi so pač srečni, da so se znebili pristranskega Weberja in da so dobili nepristranskega Krausa. S škandali v Kuhlach so mislili ustavoverci škodovati Čehom, pa so jim le koristili, sami pa so zapravili namestnika, ki jim je bil vsigdar naklonjen. Kdor drugemu jamo koplje, —

Moravski deželni zbor se bo odprl 15. sept. in zaklenil 4. oktobra. Naučno ministerstvo je odbilo prošnjo za ustanovljenje češke gimnazije v Opavi.

Denarni minister je ukazal, da se imajo novi desetaki, ki so zaznamovani s češkim napisom „plati deset zlatych“ pri vsch cesarskih blagajnicah v polni vrednosti sprejemati. Centralisti so zopet za eno upanje gojlufani, hoteli so Čeha hudo kaznovati, za to ščuvali vse merodajne finančne urade, naj take desetake za neveljavne spoznajo, kar bi bila res velikanska škoda za češki narod, ker je tako zaznamovanih desetakov bojda čez 90.000, minister Dunajevski pa je drugače odločil, kar judovske liste z bridkostjo navdaja. Drugokrat pa naj si avstro-ogerska banka to zapomni, in naj na svoj denar (to je, na svoje dolžne pisma) zapiše veljavo tudi v slovanskih jezikih!

Centralisti so zdaj že začeli sami sebi v laž segati. Plenertjev organ (W. Allg. Ztg.) napada dr. Herbsta, ker se on neče vdeležiti raznih protestov in škandalnih shodov, ter mu očita bojzljivost. „Presse“ pa Herbsta zagovarja, in pravi, da je le on poklican, biti voditelj ustavoverne stranke. Ob enem pa svojim pristašem debele kose drobi, ter jim pové, da ne bodo nič dosegli, dokler nimajo — nobenega programa! V istini ustavoverci nimajo drugega programa, ko ščuvanje med narodi in na vlado. Zato se pa tudi čedaje bolj nemogoče delajo.

Na Hrvaškem bilo jih je mnogo odlikovanih z raznimi višimi ali manjimi redi zaradi zaslug pri oskrbovanji in združenji vojaške granice.

Vnanje države.

V Kissingen, kjer biva zdaj **Bizmar** na počitku, imata v kratkem doiti laški minister **Cairoli** in pa kardinal Hergenrother. Cairoli menda išče nemškega prijateljstva za Italijo, ki je vsled francoske ekspedicije v Tunis nekako nazaj potisnjena ter si želi zaveznika dobiti, da bi se nad Francozi maščevala. O kardinalu Hergenrotherju pa mislijo, da se bo pogajal z Bizmarkom zaradi prenehanja „kulturkampfa“, t. j. o pogojih za mir med katoliško cerkvijo in nemško državo.

Sovražstvo **zoper Jude** na Nemškem še vedno neče ponehati, in obeta toliko več vspeha, ker se dviga v vedno više kroge. Na

vseučilišči v Erlangenu na Bavarskem so imeli profesorji voliti rektorja. Na vrsti je bil prof. Rosenthal iz medicinske fakultete, rodom jud. Profesorji pa ga niso hoteli voliti in so rekli: „Naše vseučilišče je protestantovsko, mi nečemo juda za načelnika“. Pri tem je tudi ostalo, in volili so rektorja iz druge fakultete.

Tudi v Neu Stettinu so se vršile demonstracije zoper Jude. Najhujši antisemiti so študentje, ter povdarjajo „nemštvo in krščanstvo“. Še ni dolgo, kar so se študentje čutili bolj brezverce, ko kristjane. Tako se časi spreminjajo. Kršanske študente strah navdaja, če vidijo veliko število judovskih študentov, ki so vsi poklicani, jim enkrat konkurenco delati.

Izvirni dopisi.

Motnik, 18. julija 1881. Cenilna komisija za vredbo davkov je svoje rezultate razglasila, za kar so kmetje prav hvaležni na Kranjskem, posebno kateri imajo dosti polja, ali kakor pri nas pravimo „njiv“. Na Štajarskem imajo nekaj večji davek, tako da se razmere na granici ujemajo v oziru davka. Neki nemški fascimile ali razglas je pa dala gosposka na ogle h špo vaseh nabitij; ker kmetje družega ne zastopijo ko kluka pet, krž deset, ali bi ne bilo bolj moderno v Kitajskem! Ali bi se človek jezil ali smejal, da morejo gospodje uradniki pod sedanjo pravično vlado tako abotni biti, resnica je, da se blamirate.

Gašp. Križnik.

Iz Rimu, 18. julija. Pretečeni torek stalo je zaradi škandalov pri sprevedu Pijevih ostankov k sv. Lorencu šest oseb pred sodnijo. Najstareji ima 30, najmlajši 18 let, vsi so Rimljani. Priče, kr. žandarji in policaji, so enoglasno potrdili, da so se čuli žvižgi iz vrste liberalcev, da so se katolčani spodobno obnašali in v začetku na psovanja odgovarjali z molitvijo. Priznali so, da so skušali nekteri liberalci pretrgati spreved in napasti kakega „klerikalca“, ki je nosil svečo v roki.

Akoravno si je predsednik sodnje prizadeval, da bi priče vsaj to izrekle, da je bil „rep“ spreveda sestavljen iz ljudi, pripravljenih za kako demonstracijo, vendar nobeden njih tega potrditi ni mogel.

Da so zagovorniki zatožencev vdrihali po „klerikalcih“, „sovrážnikih domovine“ itd. se razumi samo ob sebi. Na povelje predsednikovo morala je straža izprazniti galerije, ker je nazoče ljudstvo, enih misli z zatoženci, glasno ploskalo liberalnim frazam zagovornikov; vendar je čez nekaj časa dovolil, da sme zopet povrniti se v sobano.

Ob pol osmih zvečer proglasila se je sodba. Dva zatoženca dobila sta 3 mesece zapora in 250 lir kazni, eden 2 meseca zapora in 150 lir kazni, trije en mesec zapora in 150 lir kazni. Upitje in žvižganje galerij spremljalo je branje obsodbe, brzo so pritekale straže in vnovič zapodile ljudstvo iz sobane.

Pred sodnijsko palačo je stalo mnogo ljudi, ki so razasjali in kričali: Živio Garibaldi! Smrt duhovnom! Proč z ministerstvom! Ko so se prikazali obsojeni, obdani od dvojne vrste žandarjev, ponovilo in pomnožilo se je upitje: vse je potem drlo za vozom, ki je peljal obsojene v ječo. Toda blizo cerkve sv. Lorenca najdli so pot zaprto, kordon vojaški jih ni pustil naprej. Zavili so jo tedaj skoz „široke ulice“, kjer so se ustavili pred hišo, v kateri stoji vredništvo katoliškega lista „La Frusta“ (Bič). Novi „abbasso“, novi „evviva“. Nekteri mladenči, pravi junaki, splezali so na rame tovaršev, strgali z vrat tablico, na kateri je

bilo naznanjeno ime lista in stanovanje vredništva in jo vrgli med množico, ki se je znosila nad njo, teptaje jo med groznim vrišem. Ko je pritekla straža, razpršila se je množica; šest oseb pa je straža prijela in seboj odpeljala.

Druhal teče od tod naravnost na trg „Colonna“, kjer je ravno igrala mestna banda. Zopet upitje: „Živela Italija! živio kralj! Smrt duhovnom! Eden stopi na vzvišeni kraj in obdeluje množico, svetovaje ji podati se urno na železnico pozdraviti kraljico, pridão iz Napolja, in tako napraviti demonstracijo proti „klerikalcem“. Kričaje „abbasso“ in „evviva“ se pomika proti kolodvoru, ali kmalo ji pride policija nasproti in jo prisili vrniti se; tudi tu je odpeljala štiri osebe, ki so se ji vstavljale.

V petek zvečer ste zadušili kmalo dve kompaniji vojakov demonstracijo na trgu „Navona“.

Depretis ministerski predsednik in Maučini, minister notranjih zadev, skušala sta opravičiti sebe in vlado, prvi v senatu, drugi v okrožnici do poslancev Italije pri tujih državah. Oba zvrčata vse na katolčane, ali dokazano je, da sta priček in kvestor zastopj prosila ministerstvo potrebnih inštrukcij in pomoči; dobro sta namreč vedela, da se namerava napraviti škandal.

Spreved Pijevih ostankov moral se je po ukazu prefektovim zgoditi po noči; zagotovil je vatikanu in deputaciji katolčianov, da hoče skrbeti za mir in red; kako je besedo držal, se je pokazalo.

Govori se, da so sv. Oče Leon povabili v vatikan poslance tujih držav, poverjene pri sv. stolu, v pričo njih protestirali proti škandalom in nečasti, ki se je zgodila častitljivim ostankom Pijevim, ter ob enem prosili naznaniti ta protest svojim vladam.

Nepopisljivo nevredno in ostudno je obnašanje nekterih liberalnih časnikov, ki pišejo o Piju IX. in Leonu XIII. tako, kakor bi si ne upali pisati o zadnjem diurnistu ministerstva. Žalil bi Slovence, ko bi hotel podati jim najhujši smrdeče cvetlice iz teh časnikov, končne besede enega članka lista „La Lega“ jim pa vendar le podam, da bodo znali, kaj se sme v Italiji, v Rimu, brez kazni pisati: Odobrujeemo in ploskamo žvižganju. Še bolj bi ploskali, ko bi se bili ostanki onega velkega n— iz angeljskega mosta vrgli v Tiberu.

V Rimu je zdaj vsaka cerkvena slovesnost zunaj cerkve strogo prepovedana, ali prav za prav stara prepoved ponovljena. V nedeljo so hotli verni obiskati za sv. leto skupno 3 bazilike (sv. Oče so jim polajšali za enkrat, ako skupno gredó), non in forma processionis, ali tudi to jim je bilo prepovedano (zarad kanalijske, ki bi se vtegnila nad tem škandalizirati). Truma stražnikov čakala je do poznega večera pri sv. Jan. Later., ko bi se bil vkljub prepovedi vendar le kedo prikazal.

Došlo je večeraj nad 80 žandarmov od drugod, tudi mnogo kvesturinov, da pomnožijo število v Rimu štacjoniranih, ki ne zadostujejo.

Bog pomozi!

A. R.

Domače novice.

V Ljubljani, 23. julija.

(Dunajski župan) je mestu ljubljanskemu podaril veliko srebrno medalijo, ktero je dalo mesto dunajsko kovati v spomin poroke cesarjeviča Rudolfa s princesinjo Štefanijo.

(Petindvajsetletnica.) Mestni župnik pri sv. Jakopu p. n. g. Ivan Rozman je večeraj

zjutraj ob 1/2 6 obhajal 25let spomin, odkar je bil 22. julija 1856 v mašnika posvečen. V ta namen je bila cerkev z naravnimi cveticami prekrasno ozališana in bogato razsvitljena. Slovesnost je sklenila zahvalna pesem. Ad multos annos vnetemu g. župniku!

(Opazka.) Nekterim zlasti za častito duhovščino odločenim listom današnjega „Slovenca“ smo pridejali poziv o Zollner-jevih pridigah, na ktere ga gospode prejemnike posebno opozorujemo. Ta poziv je nemšk, ker je tudi napovedana knjiga nemška, in ker se je tiskal in razposlal od znanega, v tuji deželi bivajočega založnika Manza v Ratisbonu.

(Mestni odbor) je 20. t. m. obravnaval red in tarife za novo mestno klavnico, ki se bode odprla že 1. novembra 1881. Poročevalec dr. Suppan je nasvetoval: 1. Kadar se nova klavnica odpre, se sme le živa klavna živina pripeljati v Ljubljano; 2. kdor koli hoče odtlej meso prodajati, mora živino zaklati v klavnici; 3. zasebniki smejo za domačo rabo potrebno živino sicer klati doma, vendar pa morajo za vsako pot dobiti posebno privoljenje od mestnega magistrata. Dr. Keesbacher je še nasvetoval dostavek, da se sme samo ona goveja živina klati, ki je vsaj že 24 ur stala v Ljubljani in je imel živinski zdravnik priliko jo ogledati. Pričela se je obširna obravnava, ktere so se vdeležili gospodje Bürger, Regali, Zarnik, Anton Gariboldi, Goršič, Drč, Fortuna, Dežman in Peterca, ki je nasvetoval, naj se gostilničarjem samo naloži, da morajo dati živino v klavnici ogledati, klati pa jo smejo doma. Toda priglasovanji je padel ta predlog kakor tudi nasvet Keesbacherjev, ter so bili sprejeti predlogi odsekov. Gledé tarifov je poročevalec v imenu odsekov nasvetoval, da naj se bode plačevalo: 1. za klanje goveje živine po 2 gl. (doslej je bilo plačati le 80 kr.); za prešiče, ki tehtajo nad 20 kil, po 80 kr., (doslej 20 kr.) ako imajo pa manj ko 20 kil, po 40 kr.; 3. za tele po 50 kr. (doslej 20 kr.); 4. za ovco, kozo, jaguje, koštruna po 40 kr. (doslej 10 kr.); 5. za kozliča kakor doslej po 10 kr. Ti tarifi bi dajali mestu vsako leto okoli 18.240 gl., ker bi pa letni stroški za klavnico znašali okoli 20.000 gl., bi primanjkovalo okoli 1800 gl., ki bi se pa dobili s tem, da bi se moralo plačevati od hleva za govejo živino po 10 kr., za drobnico in prešiče pa po 3 kr. na dan. Tudi bi se vravnali tarifi za hranenje mesa po mestnih ledenicah.

G. Regali je nasvetoval, naj se tarifi znižajo pri teletih od 50 na 30 kr., pri prešičih od 80 na 50 kr., pri drobnici pa od 40 na 20 kr., g. Peterca pa je še pristavil, naj se naredi tudi pri goveji živini dela razloček ter naj se od krave plačuje le 1 gl. Pa večina je te nasvete zavrgla ter s tremi glasovi večine sprejela nasvete odsekov. Tudi se je sklenilo, da se oskrbovanje klavnice za zdaj obdrži v lastni roki, ter se je v ta namen nasvetovalo, naj se nastavi hišnik ali oskrbnik, ki bi imel prosto stanovanje in 500 gl. plače, pa dva hlapca z letno plačo 300 gl. Narodnim odbornikom se je zdela ta plača previsoka ter so nasvetovali za hišnika 400 gl. za hlapca pa po 200 gl. letne plače, toda večina je ta nasvet zavrgla. Vsled tega so narodni odborniki zapustili dvorano, še preden se je glasovalo o predlogu odsekovem, in seja se je morala ob 1/2 7 uri skleniti, ker zbor ni bil več sklepčen.

(O 25letnici podpornega društva) je „Lai-bacher Zeitung“ 21. t. m. vendar le spregovorila nekoliko besedi. Grof Taaffe se je namreč zahvalil za zaupnico, ktero so mu v nedeljo

zbrani gosti sporočili, in „Lai-b. Zeitung“ objavlja dotični telegram, ki se glasi: „Ministeraki predsednik načelniku obrtnijskega podpornega društva Ljubljani. Vaš telegram so mi poslali za menoj na moj grad Elišav. Moja najpristrčnejša zahvala za v njem izrečena prijazna mnenja s pristavkom, da nasprotno zaupanje krepcuje zedinjeno delovanje. Taaffe“. Kakor se nam poroča, dobi g. Zupančič službo pri tukajšnji hranilnici.

(Za novi deželni muzej) sprožili so nekteri misel, naj bi hranilnica v ta namen darovala svoje novo poslopje, za hranilnico pa naj bi kupila Lukmanovo hišo nasproti Maliča, ter tam sozidala primerno poslopje. Ako bi se to vresničilo, bi Ljubljana gotovo zopet veliko pridobila in storjen bi bil začetek za vravno stala v Slonovih ulicah, kakor pa v sedanjem čisto samotnem kotiču.

(Požarna straža ljubljanska) bode imela 24. t. m. zjutraj ob 1/2 7. uri na cesar-Jožefovem trgu svoje vaje.

Razne reči.

— Duhovske premembe v ljubljanski škofiji: Č. g. Jakob Dolenc, stolni kaplan, je postal tajmošter na Igu.

V lavantinski škofiji: Provizorja sta postala č. g.: Edvard Janžek pri Materi Božji v Zagorju, in Karol Gmajner v Širjah. Č. g. Karol Terjašek, bivši Zagorski župnik, je šel v pokoj. — Prestavljeni so čast. gg. kaplani: Avgustin Hecelj k sv. Lovrencu na Bizeljskem; Jožef Kraj v Šoštanj; Andrej Fekonja k sv. Lovrencu v Puščavi; Anton Vraz v Kánico in Andrej Zdolšek k sv. Vidu na Planini. — Za kaplane so dekretirani č. g. novomašniki: Vinko Čepin v Solčavi; Anton Aškerc v Podsedri, in Pavel Rat v Kozjem.

— Novo šolo so začeli v Šiški zidati.

— Tržaški škof Jurij Dobrila so odpotovali v Karlove toplice (Karlsbad) na Češkem, da si vtrdijo svoje oslabljeno zdravje.

— Minister baron Pino se poda prihodnji mesec v Dalmacijo, da se vdeleži pričetka vravnovanja reke Neretve. Med potjo se bode nekoliko mudil tudi v Trstu.

— Razpisane so učiteljske službe v Leskovcu (500 gl. pa 75 gl. priklade in 80 gl. stanovnine) do 15. avgusta; na Jesenicah na Gorenjskem (450 gl. in 42 gl. priboljška) do 18. aug., in na Preloki (450 gl.) do 31. avgusta.

— Učiteljska okrajna konferenca v Litiji je sklicana za 2. dan meseca avgusta.

— † G. Jurij Švajger, višji policijski komisar, izvrsten narodnjak umrl je 5. t. m. v Celovcu. Bodi mu zemlja lahka!

— Postojnsko jamo je zadnje saboto obiskalo okoli sto častnikov angleške vojne mornarice.

— † Stotnik Franc pl. Pilpach je po kratki bolezni 18. t. m. v vojaški bolnišnici v Trstu umrl v 66 letu svoje starosti. Ranji je bil dober slovensk narodnjak še kot aktiven vojak, in potem tudi kot penzionist. Rodoljubi tržaški so mu na rakev položili krason venec. Naj v miru počiva.

— † Umrl je g. M. Potočan, vrl narodnjak in posestnik pri sv. Petru blizu Zidanega mosta.

— Občni zbor delalskega podpornega društva v Trstu je bil 17. t. m. v društveni dvorani. 1. Sklenilo se je, da se po mogočosti blagoslovi društvena zastava dné 14. avgusta in dovolijo se se dotični stroški; 2. Odobrilo se je sistemiziranje plače za enega

društvenega uradnika; 3. Vzelo se je na znanje predružačba zadnjega paragrafa pravil in potrdil račun od 14. decembra 1881 do 15. junija 1881, po katerem ima društvo to le premoženje: Gotovine 2740 gl. 14 kr.; pri udih in posojilo rojanskej čitalnici 352 gl.; pohištva vrednost 720 gl. skupaj 3812 gl. 14 kr. Udov je nad 500 in vsak dan novi pristopajo.

— Samomor. Na Jesenicah se je vstretil žandarm Anton Andolšek iz strahu pred vojaško kaznijo. Menda je rad popival, in vsled tega zanemarjal službo ter je bil nedavno za kazni iz Žirov prestavljen na Jesenice. Pogrešali so ga že več dni in ga naposled 16. t. m. našli mrtvega med Javornikom in Jesenicami.

— Priznanje. Kresijski sodnik J. Logar v Novem mestu, ki se poda v pokoj, dobil je naslov višjega deželnega sodnika.

— Češko narodno gledališče se bo slovesno odprlo 11. septembra t. l., ter bodo povabljeni zastopniki vseh slovanskih dežel. Obeta se toraj velika slovanska slovesnost.

— Posnemanja vredno. V Rimu so se nedavno sešli uradniki tam izhajajočih časnikov ter sklenili, da ne bodo več v svojih listih priobčevali samoumorov, moritev, ubojstev, tatvin itd. ker take vesti kvarijo javno prav in le pospešujejo enake hudobije. Pogosto branje taci hudodelstev zatira strah in stud do njih ter zbuja in draži zverinsko in zlo-dejsko prav v človeku.

— Jesse Helfmann, ki je bila zaradi vdeležbe pri umoru ruskega cara k smrti obsojena, je pomiloščena, in ji je smrtna kaznen spremenjena v dosmrtni zapor in trdo delo.

Prošnja do sl. magistrata!

Takega nemira in nespodobnega obnašanja v poznih zvečernih urah ni kmalo kje v mestu, kakor v Rožnih ulicah. Zlasti se to godi v hiši steklarja P., ki mu je menda vse eno, kakošno druhal da ima pod streho. Vljudno toraj prosimo slavno policijo, da naj strogo nadzoruje to hišo, ki bi se bolje pristala tam kje na gmajni kakor pa v mestu, ter naj skrbi, da v naši soseski ne bo toliko pohujšanja in nemira.

Več posestnikov iz Rožnih ulic.

Dober kup ure.

Jaz pošiljam ure proti poštnemu povzetju, in če komu ura ni všeč, dam mu denar nazaj, toraj kupovalc ni v nobeni nevarnosti.

1 cilind-ura iz srebrnega nikla s verižico, prej 12 gl., zdaj 5 gl. 25 kr.

1 anker-ura iz srebernega nikla s verižico, prej 10 gl., zdaj 7 gl. 25 kr.

1 srebrna patent. anker ura poprej 25 gl. zdaj 11 gl. 25 kr.

1 srebrna remontoir Washington-ura s verižico, prej 30 gl., zdaj 15 gl.

Zlate urice za gospe, prej 40 gl., zdaj 20 gl.

Zlate remontoir-ure, prej 100 gl., zdaj 40 gl.

Na pet let dobri stojimo.

A. Friess,

Rothenthurmstrasse Nr 9.

Gegenüber dem erzbischoflichen Palais,

Wien.

Telegraflčne denarne cene 22. julija.
Papirna renta 77.40 — Srebrna renta 75.50 —
Zlata renta 93.85 — 1860letno državno posojilo 133.—
Bankins akcije 833 — Kreditne akcije 352 — — London
117.— — — — — — — — — — — — — — — — —
Cen. kr. eskini 5.53. — 20-frankov 9.31.

J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.